

які можна використовувати в роботі зі студентами першого курсу, так і спрямовані на поглиблення та розширення словникового запасу майбутніх перекладачів, тлумачення термінів, які вживають в економічній, соціальній та банківській сферах. Завдання культурологічного спрямування, наприклад, тексти про Словаччину, про її природні багатства, про столицю Братиславу виконують пізнавально-інформаційну функцію і стануть у пригоді студентам з України, які навчаються на філософському факультеті Пряшівського університету та здобувають освіту за спеціальністю “Перекладач”.

Оскільки інформація з соціальної, фінансової та інших громадських сфер часто оновлюється та видозмінюється, то дуже скоро потребуватиме удосконалення і цей підручник. Сподіваємося, що до цього процесу долучаться як науковці, так і студенти, і його ще багато разів перевидаватимуть.

Рецензія надійшла до редколегії 16.02.2012

Прийнята до друку 21.02.2012

УДК 811. 124(075.8)(049.32)

РЕЦЕНЗІЯ НА ПІДРУЧНИК

“Латина для математиків та фізиків”

**(автори – Домбровський М. Б., Вацеба О. А., Куйбіда Х. І.,
Тсомпаніс М. А.) – Львів, 2011. – 252 с.**

Латинську мову завжди викладали у вищих навчальних закладах, проте в сучасну епоху її викладають переважно лише на філологічних, історичних, юридичних, біологічних відділеннях. Львівський університет став першим (і наразі, на жаль, єдиним) університетом, що запровадив викладання латини студентам усіх спеціальностей, зокрема й фізико-математичного напрямку. Тому не дивно, що саме у Львові (місті з найдавнішою в Україні традицією класичної філології) створено перший підручник латинської мови, призначений спеціально для студентів-математиків і фізиків. Тепер, коли цей підручник вийшов друком, можна сподіватися, що й інші університети підхоплять ініціативу львів'ян.

Створення підручника з латини для математиків і фізиків – завдання нелегке. Адже насамперед треба правильно побачити завдання такого курсу. Традиційний і панівний у нас “граматико-центричний” підхід навряд чи виправдав би себе у цьому випадку. Адже вивчення латини для математика чи фізика не є самоціллю, а тому й нема сенсу вимагати від нього “зазубрювання” деклінацій та кон'югацій. Латина для такого студента має бути шляхом до глибшого і ширшого розуміння його ж власного фаху, до розуміння культури взагалі. Автори підручника чудово це розуміли й успішно реалізували мету.

Підручник складається з передмови, вступу про історію латинської мови, 9 занять, розрахованих на 18 академічних годин, граматичного довідника, латинсько-українського, українсько-латинського, грецько-українського словників та словника крилатих висловів і скорочень.

У передмові обгрунтовано мету, завдання та засоби їхнього досягнення, пояснено структуру підручника.

У вступі висвітлені історія латинської мови, її місце в європейській та, зокрема, в українській культурі, значення у формуванні наукової термінології загалом та фізико-математичної зокрема. Важливо, що тут автори не просто навели перегляд періодів розвитку латинської мови, а й з'ясували, в чому природа того унікального місця, яке посідає латинська мова в історії європейської культури.

Перша лекція є вступною. Навчальний матеріал підібрано так, щоб наочно показати студентові слід латини у близькому для нього світі: на фрагментах класичних фахових текстів (С. Банах, І. Вакарчук) показано домінування термінології грецько-латинського походження; ілюстраціями львівських будинків продемонстровано, що латина в буквальному розумінні щодня є поряд з нами. Окремо розглянуто університетський та факультетські герби ЛНУ (адже навіть факультети фізико-математичного спрямування використовують латинські гасла в гербах).

Остання дев'ять лекція є підсумковою. У ній наведено зразки модульних контрольних робіт, які охоплюють усі складові підручника (граматику, культуру, фахову термінологію, лексику). Це відповідає вимогам впроваджуваної в Україні болонської системи.

Загальна структура основних занять така.

Grammatica. У занятті подано різноманітні вправи на закріплення граматичного матеріалу. Граматична теорія винесена в окремий розділ з поурочним членуванням матеріалу, що, з одного боку, розвантажує заняття, а з іншого – полегшує орієнтування в граматичному матеріалі через його компактність. Граматика подана чітко і стисло, часто у вигляді коментованих таблиць. Матеріал не переобтяжено винятками. В кінці є покажчик граматичних тем.

Lectura. У цьому розділі підібрано тексти для читання (часто фрагменти оригінальних творів класики науки, іноді адаптовані). До текстів додано словнички з необхідними коментарями, а також вправи на розуміння текстів. Більшість текстів фахової тематики, що робить їх цікавими і корисними для студентів, які вже від перших занять можуть “доторкнутися” до оригінального слова класиків своєї науки, наприклад, Евкліда (адже поряд із давніми латинськими перекладами окремих положень його “Начал” подано і грецькі оригінали тих положень).

Зокрема, звернемо увагу на поданий в одному з занять порівняльний огляд античної та львівської архітектури: будинок за будинком, деталь за деталлю, з ілюстраціями, автори переконливо доводять цілковите панування Стародавньої Греції в класичній архітектурі Львова (як типового міста європейської архітектурної традиції). І це є ще один штрих, яким автори показують студентові, на яких підвалинах стоїть наша культура.

Termini. Подано фізико-математичні терміни та умовні позначення з докладним поясненням їхньої етимології та історії виникнення. Матеріал розділу також закріплено відповідними вправами. Ця частина, мабуть, одна з найважливіших у підручнику. Адже тут студент може по-новому відкрити собі давно відомі терміни.

Sententiae & Abbreviaturae. Подано перелік крилатих висловів та скорочень, значення яких студент повинен знайти у словнику підручника. Розуміння та вміння адекватно вживати вислови та скорочення закріплюють та перевіряють відповідними вправами. Особливо звернемо увагу на цікаву і корисну вправу зі вставляння пропущених латинських виразів у фрагментах класиків української літератури. Ця вправа не лише

відображає, наскільки латина завжди була частиною нашої культури, а й дає змогу яскраво побачити контексти, у яких можна вживати той чи інший вираз. Адже вислів, завчений без контексту, – те саме, що завчені напам'ять слова без вміння їх пов'язати в речення, текст.

Varia. У цьому розділі наведено добре продумані теми для рефератів, а в окремих заняттях також і відповідний культурологічний матеріал.

Вигідно відрізняє цей підручник від інших підручників з латинської мови велика кількість вправ, які закріплюють різносторонній матеріал (граматику, лексику, термінологію, культурні питання), що особливо сприяє ефективному і “безболісному” засвоєнню студентом навчального матеріалу.

Загалом підручник має дуже добре продуману структуру. Весь його матеріал пронизаний головним “лейтмотивом”: показати наявність латини і фундаментальної для європейської цивілізації античної культури – у математиці та фізиці, європейській культурі і, зокрема, в українській, навчити студента бачити “витоки речей”. Так само продумано кожне заняття. З одного боку є чітке ділення на блоки (граматика, текст, терміни тощо), а з іншого, – усі блоки в межах одного заняття наскрізно пов'язані єдиною граматичною, лексичною, термінологічною, культурологічною домінантою, отже, розділ, присвячений термінам, одночасно закріплює і лексичний матеріал розділу *Lectura*, а це, відповідно, готує ґрунт для того ж термінологічного ряду і закріплює матеріал граматичного, який також побудований на тому самому лексичному матеріалі, що й інші розділи.

Приємне враження від роботи з підручником робить його орієнтованість не в останню чергу на зацікавлення студентів, що робить працю з ним приємною і легкою, і дає змогу викладачеві й студентові плідно поєднувати (словами Горация) *utile dulci* – корисне з приємним.

Важливо також, що, як пишуть автори у передмові, підручник побудовано так, що його можна використовувати як для 18-годинного курсу (вибірково опрацьовуючи матеріал кожного заняття), так і для 36-годинного чи навіть і більшого. Така гнучкість, по-перше, залишає місце творчій роботі з підручником кожного викладача і головне – дає змогу його використовувати в різних академічних умовах.

Потрібність такого підручника важко переоцінити – беручи до уваги не лише те, що він перший і єдиний у своєму роді, а й те, що він виконаний творчо, оригінально і на високому фаховому рівні. Його вихід у світ має посприяти зацікавленню латинською мовою серед “негуманітаріїв” і зробити можливим її вивчення не лише у Львівському національному університеті імені Івана Франка, а й в інших вищих школах, фізико-математичних ліцеях, гімназіях тощо, що сприятиме гуманізації нашої освіти.

Доцент
кафедри класичної філології
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Назаренко О. Ю.

*Рецензія надійшла до редколегії 18.02.2012
Прийнята до друку 21.02.2012*